

ДИНАМІКА ДИТЯЧОГО ХОРОВОГО РУХУ В КОНТЕКСТІ КУЛЬТУРНО-МИСТЕЦЬКОГО ЖИТТЯ УКРАЇНИ II ПОЛОВИНИ ХХ СТ.

й жанровим розмаїттям (кантата, хорова поема, молитва-гімн, канонічний твір). Національна самобутність образів і засобів музичної виразності, багатство тематики та ідей, розкритих композитором у високохудожніх хорових творах, – все це стало вагомим внеском в українську музичну культуру.

В хоровій музиці М. Лисенка на тексти Т. Шевченка яскраво відобразилася громадянська позиція композитора – патріота свого народу, демократа й гуманіста, а суспільно значима тематика набула ще більшої ваги, ніж у його попередників та сучасників. Народна мова і її поетична вершина – народна пісня – стали основою творчості митця. Боротьба української інтелігенції і М. Лисенка за утвердження національної культури яскравий приклад служіння Батьківщині.

1. Історія української музики: у 6 т. / НАН України, ІМФЕ ім. М.Т. Рильського; редкол.: Г.А. Скрипник (голова) та ін. – К., 2009. – Т. 2: ХІХ ст. / Т.П. Булат,

М.М. Гордійчук, С.Й. Грица та ін.; редкол. тому: В.В. Кузик (відп. ред.), А.І. Азарова (відп. секретар). – 2009. – 800 с.

2. Императорский Харьковский университет. Записка по вопросу о цензуре книг на малорусском языке. – Харьков, 1905. – 16 с.

3. Корній Л.П. Історія української музики. Частина третя. ХІХ ст. – Підручник. / Л.П. Корній. – Київ – Нью-Йорк: Видавництво М.П. Коць, 2001. – 480 с.

4. Кошиць О. Спогади про Миколу Віталійовича Лисенка / О. Кошиць // М.В. Лисенко у спогадах сучасників / Упоряд. О. Лисенка. Редакція та коментарі Р. Пилипчака. – К, 1968. – С. 474.

5. Найближчі відгуки указу 1876 р. про заборону українського письменства // Україна: науковий та літературно-публіцистичний щомісячний журнал. – К., 1907. – Т. II. – № 6. – С. 249 – 268.

6. Національні процеси в Україні: історія і сучасність. Документи і матеріали / Довідник: У 2-х частинах. – Ч. 1. – К., 1997. – С. 260 – 261.

7. Старицький М. До біографії М.В. Лисенка / М. Старицький // М.В. Лисенко у спогадах сучасників. – К., 1968. – С. 60.

Стаття надійшла до редакції 27.09.2012

УДК 726.54

Лариса Ороновська, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри музикознавства, методики музичного виховання та вокально-хорових дисциплін
Інституту мистецтв Тернопільського національного педагогічного університету
імені В. Гнатюка

ДИНАМІКА ДИТЯЧОГО ХОРОВОГО РУХУ В КОНТЕКСТІ КУЛЬТУРНО-МИСТЕЦЬКОГО ЖИТТЯ УКРАЇНИ II ПОЛОВИНИ ХХ СТ.

У статті висвітлюються особливості розвитку дитячого хорового виконавства в контексті суспільно-політичного та культурно-мистецького життя України II пол. ХХ ст., узагальнюються основні принципи організації музично-естетичного виховання учнівської молоді, аналізуються форми концертно-хорового виконавства, вивчається репертуар найяскравіших дитячих хорових колективів досліджуваного періоду.

Ключові слова: дитяче хорове мистецтво, концертне виконавство, репертуар, музично-естетичне виховання, хорові колективи.

Літ. 25.

Постановка проблеми. Одне з чільних місць у мистецькому житті України займає хорова музика, яка здавна була найбільш дієвим чинником самозбереження національних музичних традицій. Хоровий жанр, як жоден інший, завдяки глибоким кореням, міцним традиціям, а також доступністю його виразових засобів широким верствам населення завжди перебував у полі зору композиторів та виконавців.

Складовим елементом хорової культури є дитячий спів – одна з активних форм естетичного виховання, а також запорука підготовки музично грамотних, кваліфікованих співаків для професійних та аматорських колективів. Тому вивчення особливостей функціонування та

розвитку дитячого хорового виконавства як невід'ємної складової професійного хорового мистецтва у їх системному взаємозв'язку із загальномузичними надбаннями українського народу є актуальним завданням сучасного музикознавства.

Аналіз наукових досліджень і публікацій.

Проблеми хорового мистецтва знайшли широке висвітлення в музикознавчих працях Н. Герасимової-Персидської, А. Лащенко, О. Бенч, Г. Дзюби, Л. Мороз, Р. Дудик, І. Ярошенко. Особливе місце займають наукові розвідки Т. Булат, А. Терещенко, Б. Фільц, Л. Пархоменко, які ґрунтовно вивчали питання хорової творчості, а також дослідження Л. Мазепи, О. Шевчук, Н. Якименко, в яких, всебічно аналізується хорове життя найбільших культурних центрів України.

ДИНАМІКА ДИТЯЧОГО ХОРОВОГО РУХУ В КОНТЕКСТІ КУЛЬТУРНО-МИСТЕЦЬКОГО ЖИТТЯ УКРАЇНИ II ПОЛОВИНИ ХХ СТ.

Однією з маловивчених галузей залишається історія й теорія дитячого хорового виконавства. За винятком окремих музикознавчих статей у періодичній пресі, авторами яких виступають вітчизняні науковці та провідні педагоги сучасності (Л. Бас, М. Берденников, А. Білогубка, Б. Жеплинський, Л. Кияновська, І. Морозова, В. Собко, А. Штогаренко та ін.), ця проблема не порушувалась як цілісне наукове явище.

Мета статті полягає у виявленні напрямів індивідуальних творчих пошуків провідних дитячих хорових колективів, а також у визначенні місця дитячого хорового виконавства в піднесенні загального рівня музичної культури українського суспільства другої половини ХХ ст.

Згідно з поставленою метою ми визначили механізми, які стимулювали та активізували розвиток дитячого хорового руху в II пол. ХХ ст.; систематизували нові форми дитячого хорового виконавства в проекції культурно-мистецьких традицій; спробували розкрити художньо-змістову цінність професійного дитячого хорового репертуару.

Виклад основного матеріалу. Століття, що минуло, залишило історії величезний мистецький доробок із складними, багатозначними за своєю сутністю явищами. В ідеологічному спрямуванні цей період (II пол. ХХ ст.) виявився надзвичайно непростим і суперечливим. З одного боку, слід віддати належне цілому ряду позитивних заходів. Відкривалися вищі та середні навчальні заклади, відновлювали роботу українські школи. Активно організовувались професійні мистецькі установи (театри, філармонії, будинки народної творчості, заклади музично-театральної освіти). Набула широкого розвитку концертна діяльність самодіяльних художніх колективів.

А з іншого – суспільно-політична ситуація в країні безпосередньо визначала і ситуацію в мистецькому житті. Саме в цей період проходив процес утвердження СРСР як держави, а також інтенсивне насадження марксизму-ленінізму як панівної ідеології. Міцно вкоренився тоталітарно-політичний режим, відбулося повне удержавлення всіх сфер суспільного життя, встановився безроздільний державно-ідеологічний диктат в галузі художньої творчості та репертуарної політики, насаджувався єдиний метод “соціалістичного реалізму” [7, 1]. Системними стали адміністративні, наказні методи керівництва культурою, всеохоплюючий контроль компартійних органів за діяльністю творчої інтелігенції, що дедалі більше сковувало їхню ініціативу, самостійність [15]. Водночас тоталітарний комуністичний режим розглядав

культуру як один з найважливіших ідеологічних засобів зміцнення своєї системи. Саме під таким кутом зору слід розглядати комплекс заходів радянської влади щодо спрямування художньо-мистецького життя в країні.

Необхідність дослідження в цей період саме хорової музики, зокрема дитячої, викликана традиційно високим рівнем популярності цієї галузі національного мистецтва, а також втіленням у життя ідеї масовості.

У цьому контексті актуальною буде цитата з доповіді А. Штогаренка на пленумі ХХІV з’їзду КП України: “Пісенно-хорова музика – найбільш доступна і масова. В процесі музично-естетичного виховання дітей та юнацтва вона відіграє дуже важливу роль. Залучення дитвори до прекрасного світу музики переважно здійснюється саме через спів” [19].

Знаменною рисою дитячого хорового руху другої половини ХХ ст. було виникнення великої кількості хорових об’єднань – капел, різних студій, гуртків. Велику і корисну роботу в цій галузі проводило музично-хорове товариство УРСР (МХТ). Організовані ним музичні класи, студії на базі загальноосвітніх шкіл, а часом і музично-хорові школи, славилися добрими хоровими колективами, які вели активне творче життя.

Яскравим прикладом може бути діяльність Одеської диригентсько-хорової школи-десятирічки МХТ УРСР (1968), керованої С. Крижанівським. Репертуар дитячого хору “Кантілена” включав такі показові твори, як “Stabat Mater” Дж. Перголезі, частину з “Magnificat” І.С. Баха, “Велику фугу” Й. Маттезона [4].

Не можна залишити поза увагою і практику спеціалізованої хорової школи у Львові, створеної 1971 р. при обласному відділі МХТ на базі хорової капели “Дударик”. Під час складання репертуарних та методичних планів її організатори – керівник М. Кацал, концертмейстер Ю. Антків та хормейстер О. Богач – враховували досвід вітчизняних та зарубіжних колективів такого типу [9]. Таким чином, хор хлопчиків “Дударик” у своїй концертній виступі включав твори української та світової класики, обробки народних пісень, а 1989 р. цей чудовий колектив удостоївся Шевченківської премії.

Завдяки зусиллям МХТ УРСР багато хорових студій було створено при вищих та середніх спеціальних навчальних закладах – дитячий хор Київської державної консерваторії ім. П.І. Чайковського, дитячий хоровий колектив Миколаївського педагогічного інституту ім. В.Г. Белінського.

Поряд з цим велика кількість дитячих хорів, робота яких була поставлена на професійну основу,

ДИНАМІКА ДИТЯЧОГО ХОРОВОГО РУХУ В КОНТЕКСТІ КУЛЬТУРНО-МИСТЕЦЬКОГО ЖИТТЯ УКРАЇНИ II ПОЛОВИНИ ХХ СТ.

організовувалась при Палацах піонерів, підзвітних Міністерству освіти УРСР. Найвідоміші серед цих колективів – дитячий хор “Ровенські дзвіночки” (кер. В. Островський), Одеський хор “Ластівка” (кер. І. Яковлева), Зразковий дитячий хоровий колектив-студія “Щедрик” Київського Жовтневого палацу культури Укпрофради (кер. І. Сабліна).

У другій половині ХХ ст. справа організації дитячих хорів, їх ідеологічної і художньої спрямованості набула державного значення. Вона перебувала в центрі уваги культурного будівництва республіки. Хоровими проблемами посилено займалися владні структури, вони порушували ці питання на різних засіданнях, нарадах, конференціях, з’їздах.

Так, в березні 1972 р. Секретаріатом ВЦРПС, Секретаріатом ЦК ВЛКСМ, Колегією Міністерств освіти та культури СРСР, Секретаріатом правління Спілки композиторів СРСР “з метою дальшого удосконалення змісту й системи масового музично-естетичного виховання підростаючого покоління, залучення творчих спілок та організацій до активної участі в роботі з дітьми” була прийнята постанова про організацію Всесоюзного тижня музики [3].

В рамках цього заходу проходили дитячі хорові фестивалі, організовувались свята піонерської та комсомольської пісні. Одночасно Міністерством культури УРСР, Спілкою композиторів та Музичним товариством практикувалися такі форми концертно-хорового виконавства, як республіканські конкурси на кращу патріотичну пісню. Ці заходи сприяли зміцненню контактів між творчими спілками та дитячими художніми колективами, збагачували їх репертуар новими творами.

Для прикладу, в одному з таких конкурсів, який проходив в Києві у квітні 1979 р., поряд з уже відомими хорами (“Дзвіночок”, “Зірниця”, “Щедрик”, “Дударик”) взяли участь хорові колективи загальноосвітніх шкіл та позашкільних закладів республіки. Близько 500 юних виконавців, які стали переможцями конкурсу, зібралися в піонерському таборі “Молода гвардія”, де відбувся заключний концерт [5].

Крім конкурсів, досить поширеною формою концертно-хорового виконавства учнівської молоді були Всесоюзні зльоти хорів хлопчиків, які користувалися великою популярністю в Естонії, Литві, Латвії.

Так, прикладом може слугувати один з таких зльотів, який проходив в Україні 1979 р., 500 хлопчиків з різних міст Радянського Союзу стали учасниками свята пісні в Києві [18].

Безперечно, користь від цих творчих зустрічей

була очевидною. Запозичувався кращий досвід з організації такого типу колективів, відбувся обмін передових досягнень та напрацювань у цій галузі.

У журналі “Музика” за 1981 р. зафіксована інформація про зустріч двох дитячих колективів у Київському палаці піонерів ім. М. Островського – хору хлопчиків “Дзвіночок” (кер. Е. Виноградова) та хору хлопчиків Палацу культури ім. Я. Томпа з Талліна (кер. – засл. діяч мистецтв Естонської РСР Уно Ярвела). У великому концерті обидва колективи порадували слухачів мистецтвом хорового співу, зокрема виконанням без супроводу. Свій виступ таллінці розпочали життєрадісною “Піснею хлопчиків” Р. Пятса, а кияни відкрили другий розділ піснею А. Філіпенка “Піонерська юність”. У гостей слід особливо відзначити виконання творів “Жайворонок” Г. Ернесакса, “Коліскова” Р. Шумана, “Вечірня пісня” Г. Перселла, у господарів – “Луна” О. Лассо, “Щедрик” М. Леонтовича тощо. На завершення зустрічі хори спільно виконали три акапельні твори: “Дударик”, естонську народну пісню “Ох, я мужчина” та “Славицю” С. Тулікова.

Підсумовуючи вищесказане, слід додати, що одночасно з прогресивними формами музично-естетичного виховання учнівської молоді, створенням професійної основи для становлення та розвитку хорових колективів дитяче хорове мистецтво акумулювало негативні наслідки нав’язування прикладної більшовицько-пропагандистської ролі та ідеологічної регламентації, що істотно відбивалось на виборі репертуару. В програмах концертних виступів навіть найяскравіших дитячих хорів повинні були домінувати патріотичні пісні про Радянську Батьківщину, Партію, В.І. Леніна, юних героїв тощо. Де скоувало творчу ініціативу як керівників дитячих хорових колективів, так і творців музики для цього жанру.

Серед великих форм творів зазначеної тематики слід назвати кантату Є. Зубцова на слова М. Сингаївського “З Леніном у серці” для дитячого хору і оркестру, вокально-симфонічний цикл М. Кармінського на слова І. Муратова “Будемо як Ленін”. Сюди ж слід віднести маленьку піонерську кантату Жанни Колодуб “Слухай, країно”, кантату О. Красотова на слова Л. Рєви “Ленін наш”, поему К. Мяскова про юного героя одеського підпілля Яшу Гордієнка на слова Л. Рєви – для хору та оркестру. Ці композиції написані образною музичною мовою, доступні і зручні для виконання.

Останнє десятиріччя ХХ ст. припадає на час розпаду Радянського Союзу й утвердження

ДИНАМІКА ДИТЯЧОГО ХОРОВОГО РУХУ В КОНТЕКСТІ КУЛЬТУРНО-МИСТЕЦЬКОГО ЖИТТЯ УКРАЇНИ II ПОЛОВИНИ ХХ СТ.

незалежності України. Цей період відомий значними досягненнями у сфері музичної культури, активізацією мистецького руху, пошуків конкурсного та фестивального життя. Демократичні зрушення, які відбувалися в суспільстві, призвели до кардинального переосмислення культурно-мистецьких цінностей, подій минулого, заміну суспільних парадигм. Вільний доступ до будь-яких джерел інформації, “свобода творчості” зумовили виняткову розмаїтість образів, тем, жанрів, форм, гнучкість культурного процесу, його не банальність в цілому [12, 26].

Зміна суспільно-політичної обстановки, утвердження нової ідеології, відродження української церкви, християнської моралі, які завжди були невід’ємною частиною національної культури, спричинилися до повернення у мистецьку скарбницю штучно вилучених музичних творів, незаслужено забутих імен. Іншими словами, почався процес активного відродження та піднесення духовної музики – однієї з найглибших пластів української музичної спадщини.

Останнє десятиріччя ХХ століття характеризується створенням нових яскравих хорових колективів, творча та концертна діяльність яких була спрямована на повернення із забуття кращих зразків української духовної музики. Пальма першості серед цих колективів належить камерному хору “Київ” (кер. М. Гобдич), хоровому колективу “Фрески Києва” (кер. О. Бондаренко) та ін.

У річницю суспільно-політичних та культурно-мистецьких перетворень було включене і дитяче хорове виконавство. Новою гранню діяльності дитячих хорових колективів стало виконання духовної хорової музики в діючих храмах – тобто в місцях, для яких вона призначена. Це значно збагатило творчу ініціативу керівників дитячих хорів, розширило виконавські можливості хорових колективів, а головне – спрямувало діяльність дитячих хорів у русло церковної музики. Це дань традиціям, спадкоємність в розвитку, що є пріоритетним у музичному вихованні.

Доречно в цьому контексті відзначити той факт, що дитячий хоровий рух зародився спочатку в рамках церкви, гімназій, семінарій, а вже згодом розвинувся як самостійний, досягнувши рівня концертного виконавства.

Досліджуючи проблеми музичної освіти в Україні, К. Шамаєва відзначала, що завдяки традиції навчання церковного співу склались сталі історичні уявлення про вокальну обдарованість українського народу. “Церковні хори відіграли значну роль у формуванні співацького мистецтва

й перетворили його на могутній фактор розвитку національної музичної культури” [24, 30].

Аналізуючи період 90-х років ХХ ст., необхідно підкреслити, що жанр духовної музики став визначальним у творчій та концертній діяльності дитячих хорових колективів.

Яскравим прикладом продовження давніх національних хорових традицій є створення 1990 року Українського хору духовної музики “Дзвони” під орудою Д. Радика. Склад хору об’єднує співочі групи чоловіків та хлопчиків. Основним завданням цього колективу є відтворення всієї історичної ретроспективи розвитку української хорової музики – від анонімних монодійних розспівів до композиторської спадщини кінця ХІХ – початку ХХ століття. Інший творчий напрям цього хору – інтерпретація багатоголосних композицій ХVІІІ – початку ХХ століття. У програмі колективу – українські псалми, триголосні духовні пісні, багатоголосні хори Києво-Печерської лаври, творчий доробок А. Веделя, Д. Борзнянського, М. Березовського, М. Леонтовича, К. Стеценка, М. Лисенка. А спільні виступи хорової та дзвонарної груп (ансамбль “Київські дзвонарі” під керівництвом Г. Черненка) створюють особливу атмосферу піднесеності й урочистості [25].

Водночас з відродженням української церкви, зверненням до національних святинь дитяче хорове виконавство набрало нового змісту. Як вже зазначалось, дитячий хоровий спів зазвучав у діючих храмах під час святкових Богослужінь, з нагоди урочистих подій. Українські церкви стали місцем проведення дитячих хорових фестивалів, конкурсів, свят, що в свою чергу дуже позитивно відбилося на якості виконання музичних творів. Адже атмосфера храму додає учасникам натхнення, спонукає їх до повнішого заглиблення у зміст твору, закладений композитором.

Так, під час урочистостей з нагоди 75-річчя Української Автокефалії (жовтень 1996 р.) відбулися концерти у Володимирському соборі, церкві Іоана Богослова. У них взяли участь нарівні з дорослими колективами і дитячі хори Києва – “Вогник”, “Зірниця”, хор хлопчиків капели ім. Л. Ревуцького. Крім класики, звучали твори Б. Фільца, В. Степурка, Л. Дичко, В. Зубицького [16, 121]. З сольною програмою виступила хорова капела “Дзвіночок” (м. Київ, кер. О. Волкова) у Трапезній церкві Києво-Печерської лаври.

Цього ж року кульмінаційним концертом у Володимирському соборі завершився VI міжнародний фестиваль дитячої хорової творчості “Співає Київщина”, заснований 1991 р. Там співало понад 600 дітей, і кожного з них Патріарх Філарет особисто благословив [16, 122]. Цей факт

ДИНАМІКА ДИТЯЧОГО ХОРОВОГО РУХУ В КОНТЕКСТІ КУЛЬТУРНО-МИСТЕЦЬКОГО ЖИТТЯ УКРАЇНИ II ПОЛОВИНИ ХХ СТ.

є свідченням важливого виховного моменту у збереженні національної духовності.

Однак треба додати, що, не дивлячись на такі позитивні зрушення в жанрі духовної музики, з боку держави дитяче хорове мистецтво належно не підтримувалося. Ряд дитячих хорів – неодноразових переможців міжнародних конкурсів – не мали жодного компакт-дису, не кажучи вже про буклети, програмки, афіші, а тим більше про гонорари [16, 103]. Тому 1997 року в Києві було створено центр розвитку дитячого хорового мистецтва “Тронка”, художнім керівником якого стала народна артистка України Ніна Матвієнко. Центр створено з метою організаційної та фінансової підтримки талановитим дитячим хоровим колективам з усієї України. Першою ластівкою в практичній роботі центру став дитячий хор “Щедрик” Палацу дітей та юнацтва Старокиївського району (кер. І. Сабліна). Майстерність співучого колективу оцінена Гран-прі на Міжнародних конкурсах у Канаді (1990), США (1991), фестивалях “Амегіса Резі” (1994). Весною 1996 р. юні кияни відспівали 30 концертів у 25-и містах Німеччини [16, 104].

Серед інших не менш відомих дитячих хорових колективів – Зразковий хор “Весняні голоси” Харківського обласного Палацу дитячої та юнацької творчості (керівник – заслужений діяч мистецтв України С. Прокопов). Свої творчі досягнення колектив демонстрував на Міжнародних фестивалях у Франції, Болгарії, Польщі, Німеччині, Росії, Прибалтиці, а 1993 року на Другому Всеукраїнському конкурсі ім. М. Леонтовича хор був визнаний кращим в Україні. Дитячий колектив “Весняні голоси” став творчим і методичним центром хорового виконавства на Слобожанщині.

Великою популярністю у слухачів користується дитячий хор “Вогник” Палацу дітей та юнацтва м. Києва (кер. С. Степаненко). “Вогник” відомий серед любителів хорового мистецтва в Україні та за її межами. Колектив створений 1970 року. За цей час він став лауреатом багатьох престижних фестивалів та конкурсів: Першого Всеукраїнського конкурсу ім. М. Леонтовича (1989 р.), міжнародних фестивалів дитячих хорів у Москві (1992 р.), Бидгощі (Польща, 1996 р.), Вільнюсі (Литва, 2000 р.). “Вогник” багато гастролює містами України, Росії, Польщі, Латвії, Литви, Франції, Німеччини, Бельгії, Італії.

Репертуар хору представлений творами Д. Бортнянського, М. Березовського, Дж. Перголезі, Фр. Пуленка, Т. Морлі, Й. Штрауса, а також композиціями корифеїв української музики М. Леонтовича, М. Лисенка, О. Кошиця,

Б. Лятошинського. Постійно юні хористи виконують музику Л. Дичко та Б. Фільц, з якими колектив пов’язує творча дружба [22].

Поряд з цим продовжують плідно працювати хорові колективи “Дзвіночок” (м. Київ, кер. О. Волкова), “Журавлик” (м. Київ, кер. І. Нетеча), “Дударик” (м. Львів, кер. М. Кацал) та ряд інших професійних і аматорських дитячих хорів як державного, так і регіонального значення.

Проаналізувавши особливості розвитку дитячого хорового руху в Україні впродовж другої половини ХХ століття, можна зробити такі **висновки:**

- дитяче хорове виконавство як невід’ємна складова професійного хорового мистецтва перебувало під безпосереднім впливом суспільно-політичної ситуації в країні і відповідало специфіці пануючих ідеологій двох основних періодів:

- перший період (50–80-і рр. ХХ ст.) – жанрово-тематична основа репертуару дитячих хорів, форми концертно-хорового виконавства (свята піонерської та комсомольської пісні, республіканські конкурси на кращу патріотичну пісню, хорові фестивалі, Всесоюзні зльоти хорів хлопчиків) були зорієнтовані на пропаганду комуністичних ідей;

- другий період (90-і рр. ХХ ст.) – кардинальні зміни соціально-політичного порядку, відродження української церкви призвели до зміщення акцентів у культурно-мистецькому житті;

- трансформація образно-тематичної сфери дитячого концертно-хорового репертуару, плідні пошуки в жанрі духовної музики засвідчили яскравий злет дитячої хорової творчості в останнє десятиліття ХХ століття, накреслили нові обрії концертно-хорового виконавства дитячих колективів.

1. Антонович М. *Musica sacra: Збірник статей з історії української церковної музики* – Львів 1997.

2. Бас Л. *Нові сходинок “Щедрика”* // *Музика*. – К., 1978. – №1. – С. 23–24.

3. Берденников М. *Дітям – хорове мистецтво* // *Музика*. – К., 1973. – №4. – С. 30.

4. Богачинська І. *“Секрети” школи Крижанівського* // *Музика*. – К., 1976. – №5. – С. 26–27.

5. Верещагіна А., Харченко Т. *Дітям – щасливе майбутнє* // *Музика*. – К., 1979. – №3. – С. 20–21.

6. Голубродська І. *Прислухайтесь до “Камертона”* // *Музика*. – К., 1990. – №2. – С. 30.

7. Дзюба Г. *Концертно-хорове життя України 20-х – початку 30-х років ХХ ст.: Автореф. дис. ...канд. мист.: 17.00.03.* – К., 1994.

8. Дмитренко А., Мизников В. *Дзвінки дитячі голоси* // *Музика*. – К., 1975. – №2. – С. 30.

9. Жеплинський Б. *“Дударик”* // *Музика*. – К., 1973. – №3. – С. 4.

СТРУКТУРА ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ МУЗИКИ ДО РОБОТИ З ДИТЯЧИМИ ХОРОВИМИ КОЛЕКТИВАМИ В УКРАЇНІ

10. Зеленецька І. Хто заспіває завтра в хорі? // *Музика*. – К., 1990. – №3. – С. 20.
11. Кавалерова Н., Толканов В. Ровенські дзвіночки // *Музика*. – К., 1986. – №4. – С. 22.
12. Кияновська Л. Стильова еволюція галицької музичної культури XIX–XX ст. Автореф. дис. ... докт. мист.: 17.00.01. – К., 2000.
13. Комісаров О. Програма “Талановиті діти” // *Музика*. – К., 1990. – №5. – С. 24.
14. Костіна Л. Змагання юних // *Музика*. – К., 1982. – №3. – С. 25.
15. Культурне життя в Україні. Західні землі. – Т. I. – С. 9.
16. Кушнірук О. Музична феєрія 1990-х. – Луцьк: Надстир'я, 2003. – С. 120–122; С. 103–104.
17. Мельник О. Творчість дарована дітям // *Музика*. – К., 1980. – №3. – С. 25.
18. Мельник О. Уперше на Україні // *Музика*. – К., 1979. – №4. – С. 20–21.
19. Мистецтво музики – дітям та юнацтву. З доповіді А.Я. Штогаренка на пленумі XXIV з'їзду КП України // *Музика*. – К. 1971. – №3. – С. 3.
20. Новосельцева Л. Студія при школі // *Музика*. – К., 1975. – №2. – С. 27.
21. Раввінов О. Роздуми про хори хлопчиків // *Музика*. – К., 1973. – №2. – С. 27–28.
22. Степаненко С. Мій “Вогник” // *Музика*. – К., 2006. – №2. – С. 19.
23. Уманець В. Досвід минулого-сучасності // *Музика*. – К., 1984. – №3. – С. 25–26.
24. Шамаєва К. Музична освіта в Україні у першій половині XIX ст. – К., 1996.
25. Шевчук О. Співайте, “Дзвони”! // *Музика*. – К., 1992. – №2. – С. 14.

Стаття надійшла до редакції 24.09.2012

УДК 371.213:784(477)

Степан Салій, кандидат педагогічних наук,

професор кафедри музичного виховання і диригування

Володимир Салій, кандидат педагогічних наук,

доцент кафедри народних музичних інструментів та вокалу

Дрогобицького державного педагогічного університету

імені Івана Франка

СТРУКТУРА ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ МУЗИКИ ДО РОБОТИ З ДИТЯЧИМИ ХОРОВИМИ КОЛЕКТИВАМИ В УКРАЇНІ

У статті висвітлено методичні засади і структуру підготовки майбутніх учителів музики до роботи з дитячими хоровими колективами в Україні.

Ключові слова: *профільне навчання, фахівець, мотиваційна спрямованість, пізнавально-цільовий критерій, диригентсько-хорова діяльність, інтерес, учитель музики, компонент.*

Літ. 5.

Актуальність проблеми. Реформування освіти в Україні визначили напрямки її розвитку на основі прийнятих урядом директивних документів: Державної національної програми “Освіта України XXI століття”, “Національної доктрини розвитку освіти України у XXI столітті” та інших, в яких освіта розглядається як, “стратегічна основа розвитку особистості, суспільства, нації та держави, запорука майбутнього, найбільш масштабна і людиноємка сфера суспільства, його соціально-економічної, культурної і наукової організації” [2, 4].

Нове тисячоліття ознаменувалось глобалізацією культурно-освітніх процесів, великим інформаційним зростанням, як в межах закладів освіти так і засобів масової інформації. Тут актуальності набуває збереження національної культурної спадщини, передача її кращих зразків підростаючому поколінню та закладення в них основ національної культури. Важливого значення, в системі диригентсько-хорової підготовки

майбутнього учителя музики, набуває використання дитячого хорового мистецтва з метою перенесення його кращих зразків в шкільну практику.

Виклад основного матеріалу. Диригентсько-хорову підготовку (її аналіз) учителів музики загальноосвітньої школи ми розглядали як фахову готовність студентів до практичної диригентської виконавсько-педагогічної роботи, успіх якої багато в чому залежить від точного визначення структурних компонентів. Поняття “компоненти” (від латинського *componens* (*componentis*) – той, що складає), в контексті даного дослідження нами розглянуто як взаємопов'язані і взаємозалежні особистісно-фахові складники виконавсько-педагогічної діяльності, що об'єднається в цілісне утворення, яке визначає якісні та кількісні складові диригентсько-хорової підготовки.

Відносно даної проблеми поняття “критерій” ми використовуємо як основні ознаки реальної побудови і визначення змісту складових фахової